

ОСНОВНО УЧЕНИЕ ЗА ЦЪРКВАТА

Християнството е възвестено на света чрез Църквата и като Църква. Църквата е неотделима от Личността на Господ Иисус Христос. Тя е била в Христос и събраните около Него, когато Господ Христос е бил на земята, но и след славното Му Възнесение, Христос е останал с апостолите и верните' в Църквата. По този тайнствен начин Той изпълнил завещанието, което дал на Своите ученици: *и ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на света (Мат. 28:20)*.

Какво е Църквата и какви представи за нея имат хората в наши дни? За някои Църквата е само храмът, в който се извършва богослужението, други подразбират само църковната йерархия, докато някои смятат Църквата за една от обществените институции.

Тук думата *верни* е използвана в смисъла, в който я употребява св. апостол Павел — тези, които са верни на обещанието на Христос и принадлежат към общността на Църквата. — *Бел. прев.*

Определение за Църквата

Не е лесно да се даде точно определение за Църквата, защото такива определения няма нито в новозаветните писания, нито в светоотеческата литература. В своето съчинение *За живота в Христос* св. Николай Кавасила (велик православен мислител от XIV в.) в духа на великите отци на Църквата преди него избягва да даде определение за Църквата, но подчертава, че ако някой иска да види Църквата, трябва да види не нещо друго, а Евхаристията². Според него Църквата се открива в св. Евхаристия, защото в нея присъства Христос и в нея Църквата се проявява като Тяло Христово. Затова и руският богослов Алексей Хомяков казва*: „Църквата разбира само онзи, който разбира Литургията”³.

Белези на църковния живот

Правилното определение за Църквата трябва да обхваща всички елементи на нейния живот, в чийто център да бъде светата Евхаристия. От решаващо значение за живота на Църквата във всеки случай е *вярата*". За св. Максим Исповедник вярата е „първото лекарство за нашето спасение”⁴. Вярата се изповядва в Църквата на събранието на Божия народ: първо в Кръщението, а след това и в Евхаристията като централно тайнство на църковния живот. Да изповядваш вярата в Църквата означава да бъдеш приет от нея като общност и да станеш участник в целия ѝ живот. Следователно чрез вярата ние ставаме *причастници на Христа (Евр. 3:14)* и участници в нетварния, божествен живот на Света Троица.

Да принадлежиш на Църквата означава да приемеш *нравствените правила* в нея. За живота в Църквата е необходима висока степен на нравствено поведение, за което свидетелства животът на светците. В своя автентичен християнски *смисъл* нравственото поведение не е просто нормативно изпълняване на Божиите заповеди, а всъщност е живот с Бога. Божиите заповеди трябва да се преживяват като пътепоказатели за вечен живот, а не като норми.

На български език цитатът е преведен от руски от Красен Станчев по следния начин „Само онзи, който разбира Литургията, разбира Църквата” // Руският религиозен ренесанс на XIX век. Т. 1. С., 1995,124. — Бел. ред.

В текста на *Катхисис* има понятия в курсив — част от тях са отделени от основния текст допълнително, по преценка на богословския редактор, останалите следват сръбския оригинал. — Бел. ред. или законови задължения, които Бог налага на хората, за да покаже Своята сила над тях.

По думите на Христос всички заповеди се съдържат в двете Божии заповеди за любовта: към Бога и към ближните. Така най-важна за етоса (= нравствеността) на Православната църква е любовта, защото любовта е основата на новия живот в Христос. Нравственото поведение и придобиването на добродетелите не трябва да се преживява като цел сама по себе си, а като средство и начин да се придобие любовта към Бога, и тогава, в светлината на тази любов — и любовта към ближните. Изпълняването на Божиите заповеди като вътрешен подтик на нравственото поведение и добродетелния живот трябва да има подчертано евхаристичен характер и смисъл. Само по този начин, като изпълняват заповедите, верните могат да преживеят Църквата като общност на Бога и хората, в която като смирени работници на Божието лозе (срв. *Мат. 20:1-16*) ще постигнат единство с Бога — крайната цел на християнския живот.

Важен елемент от живота на Църквата е и нейното *изцелително действие*. В Църквата хората се изцеляват от греха, страстите (страданията) и болестите. По думите на св. Кирил Иерусалимски в нея „се лекува и изцелява всеки грях”⁵. Трябва обаче да се подчертае, че Църквата лекува не с това, което *има*, а с това, което *тя е*. Според св. Николай Кавасила „онова, в което участваме, не е просто нещо, което принадлежи на Христос, а е самият Той”⁶. Църквата предлага на верните „лекарството за безсмъртие”, което според св. Игнатий Богоносец е светата Евхаристия⁷. В светата Евхаристия като събитие на общението ние „приемаме в душата си не сиянията или светлината, а самото Слънце”⁸, т. е. Христос. Затова и участието в Литургията предполага участието не на отделни индивиди, а на всички верни, които създават общността на светците в Единствено Святия — Господ Иисус Христос.

Характерен белег на църковния живот е и проповедта. При Възнесението Господ Христос дал на апостолите заповед да проповядват по целия свят: *идете, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светаго Духа {Мат. 28:19}*. Проповедта е предусловие за вярата и познанието на Господ Христос, защото *как ще призват Оногова, в Когото не са повярвали? Как пък ще повярват в Оногова, за Когото не са чули? А как ще чуят без проповедник? (Рим. 10:14)*. Значението на проповедта подчертава св. апостол Павел, когато казва: *ако с устата си изповядваш Господа*

Иисуса, и със сърцето си повярваш, че Бог Го възкреси от мъртвите, ще се спасиш (Рим. 10:9).

Смисълът на проповядването на словото Божие е в единството на верните с Господ Христос, т. е. с Бога в Христос, което трябва да бъде и съдържанието на проповедта. Затова мястото на проповедта в Литургията е веднага след четенето на Евангелието, което въвежда верните в единство с Логоса Божий (Словото Божие), а това единство е в пълнота в светото Причастие, в

общението с Тялото и Кръвта Христови.

Църквата — икона на Бъдещия век

Всички посочени елементи от живота на Църквата се проявяват в пълнота в Евхаристията, която е тайната за единството на Бога и Неговия народ, в която се отразява същността на Църквата и истинското предназначение на света. Същността на Църквата не е в това да предаде никакви убеждения или идеали, нито да наложи определена дисциплина, нито да подобри условията на живота, а да възвести и да даде новия живот в Христос. Литургията като основно тайнство на Църквата в този век представя съдържанието на живота в Бъдещия век, когато Бог ще открие в пълнота истината за Себе Си. В Божието Царство ще виждаме Господа *лице с лице* (1 Кор. 13:12) и ще достигнем пълнотата на преживяване на нашата вяра, нравственият живот ще получи пълнота в срещата с Владиката, всички достойни ще получат непреходно здраве, а на всички благовестници на Божието слово ясно ще им се покаже Господ на Славата.

Църквата — общност на вярващите в Христос

Вторият критерий в определението за Църквата е, че тя е общност на Божия народ в Христос. За значението на общността за християнския живот в Църквата изразително говори древната християнска сентенция: *Unus christianus, nullus christianus* (от лат. 'Един християнин не е християнин'). Тъй като Църквата е общност и събрание на многото или на всички, тя не може да бъде създадена от един християнин, бил той и най-съвършеният.

За същността на Църквата като събрание на призваните, по - точно на отзовалите се на Божия призив, които създават общност с Бога, говори етимологията на гръцката дума за Църква. За Църквата като събрание на Божия народ в Христос говорят и изразите от Священото Писание: *събранието на светите* (Пс. 149:1), *Тяло Христово* (срв. Еф. 1:23; Кол. 1:24), *Дом Божий* (срв. 1 Тим. 3:15), *общност на Светия Дух* (срв. 2 Кор. 13:13)', а за взаимната връзка между Христос и вярващите красноречиво свидетелства представата за Христос като Лоза и за верните като пръчки (срв. Йоан. 15:5), за Христос като темел и за Църквата като градеж (срв. 1 Кор. 3:9) и др.

В Евхаристията като тайна на Бъдещия век с вяра и покаяние, с изпълняване на Божието слово и действена любов към ближните верните стигат до най-тясно единство с Господ Христос. Тази истина огласява св. Иринеи Лионски, като казва: „Нашата вяра е в съгласие с Евхаристията, а Евхаристията потвърждава нашата вяра”⁹. В Литургията по думите на св. Николай Кавасила намираме онова, което прави Църквата единствена и напълно различна от всички други общности в обществото и от всички религии. Светата Евхаристия като средище на живота на Църквата има за цел в нея да се осъществи единството на цялото творение с Бога, за да стане целият свят едно Тяло Христово — Църква.